

ustno pričevanje Marije P. izločilo izmed dokazov, katere je bilo porotnikom sprejeti; njena civilnosodna svedočba je zadobila sedaj popolnem drug pravnih pomen in je ni bilo smeti prečitati brez dovoljenja obtoženčevega. Da se ni prečital izvirnik, nego le prepis zapisnika o zaslišanji Marije P., ki je bil priložen kazenski ovadbi, je brezpomembno, ker ne odločuje tu zunanja oblika, temveč vsebina prečitanega spisa. Uvaževaje nadalje, da je iz navedeb Marije P. — seveda, če so resnične — razvidna naravnost fikcija tirjatve v znesku 5000 gld., katero je obtoženec zavaroval za Frančiško V. zastavnopravno na posestvih vl. št. 44 in 45 k. o. Pr. in razvidno tudi, da je obtoženec dne 1. oktobra krivo pričal pred sodiščem, — da torej protizakonito prečitano pričevanje obsega važna dejstva, in da dr. Friderik G. ni bil navzoč pri zaslišanji Marije P. kot priče v civilnosodnem postopku, zato tudi mu ni bilo moči pričevati iz lastne opazbe o vsebini njenih navedeb, — zato tudi ni trditi, da kršenje oblike brezdomno ni moglo uplivati na odločbo v škodo obtoženca. Ker se je torej z medsodbo, storjeno vzlic prigovoru obtoženca, kršil zakon v določbah §-ov 152, 1; 248. in 252. dost. 3 kaz. pr. r. in princip ustnosti postopanja, s tem pa je bil zagovor obtoženca bistveno prikrajšan, tedaj je napovedani ničnostni vzrok št. 5 §-a 344. kaz. pr. r. pač tu. Zato je ničnostni pritožbi bilo takoj ugoditi, po §-u 5. zakona z dne 31. decembra 1877, št. 3 ex 1878 drž. zak., izpodbijano rzsodbo popolnem razveljaviti in vso stvar v smislu §-a 348. kaz. pr. r. odkazati na prihodnje porotniško zasedanje okrožnega sodišča v Ljubnem, da jo še enkrat obravnava in rzsodi.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. majnika 1898.

— (Osobne vesti.) Imenovan je: Finančni svetnik K. Lubec višjim finančnim svetnikom v Gradci; avskultant A. Mašera sodnim pristavom v območji deželnega višjega sodišča tržaškega. — Umrl je predstojnik okrajnemu sodišču na Vranskem, deželnosodni svetnik K. Trtnik.

— (Za vseučilišče v Ljubljani.) [Nadaljevanje.] V isti seji dne 28. februarja t. l. je deželni zbor kranjski radi vseučilišča storil velevažne sklepe. Finančni odsek je bil namreč v svojem poročilu o deželnem prora-

čunu za l. 1898. predložil tudi resolucije: »XII. Deželnemu odboru se naroča: a) obrniti se do c. kr. vlade z nujnim pozivom, da ustanovi v Ljubljani vseučilišče z bogoslovno, modroslovno in pravoslovno fakulteto ter jej sporočiti, da je dežela kranjska pripravljena prispeti k zgradbi poslopij, ki bodo v ta namen potrebna, z jedenkratnim zneskom 50.000 gld.; b) razpisati za pripadnike slovenske narodnosti, ki bi imeli voljo habilitovati se na modroslovnej ali pravoslovnej fakulteti kacega avstrijskega vseučilišča za privatne docente, dvoje ustanov po 800 gld. na leto z izrečnim pristavkom, da se bodo reflektantje za ti ustanovi morali zavezati, da sprejmó, ako se bode nanje reflektovalo, profesorska mesta na vseučilišči, ki se ima ustanoviti v Ljubljani. XIII. Deželnemu odboru se naroča, da za ustanove v smislu predidóčega sklepa ad b) postavi pri poglavji VIII. vsako leto v proračun 1600 gld.; znesek 50.000 gld., za donesek k svoječasnej zgradbi vseučiliščnih poslopij pa da vzame iz posebnega rezervnega fonda, kateri naložiti mu je bilo v seji dne 3. marcija 1897 naročeno iz prebitkov samostojne naklade na žganje, v kolikor presegajo znesek, ki je bil za leto 1897. proračunjen. Ta znesek izplača naj se c. kr. učni upravi takoj, ko bode ustavnim potom zagotovila zgradbo poslopja za vseučilišče; dotlej pa naj se obrestonosno naloži in obresti, ki iz te naložitve narastejo, porabijo svoječasno za ustanove slušateljem ljubljanskega vseučilišča.«

Te resolucije so v poročilu finančnega odseka utemeljene tako-le: Ako se neče, da sklep deželnega zbora zaradi ustanovitve vseučilišča v Ljubljani ne ostane le pium desiderium, treba je storiti take ukrepe, ki so v stanu temu sklepu dodati posebnega naglasa. Tak naglas položil je finančni odsek v XII. in XIII. resolucijo. Res je dolžnost države, da skrbi za vseučilišča; toda vlada se bode gotovo trdovratno branila ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani, dasiravno bi ustanovni, pa tudi letni vzdrževalni troški pri potreščini 715,920.827 gld., kakor jo izkazuje državni proračun za leto 1898., tvorili le neznatno obremenitev. Za svojo zahtevo dežela kranjska in narod slovenski ne moreta vreči na tehtnico izdatnega števila poslanskih glasov. Zato pa se mora državi s tem, da se dovoli v XII. resoluciji nasvetovani ustanovni prispevek, dokazati, kako resnično veliko važnost polaga deželni zbor na ustanovitev vseučilišča v Ljubljani, ako ob skromnih dohodkih deželnega zaklada prinaša tako izdatno žrtev. Ne manje važna je naprava dveh ustanov za one rojake, ki bi se hoteli habilitovati kot privatni docentje na kakem avstrijskem vseučilišči. Taka habilitacija je sedaj mogoča le onim, ki imajo kaj lastnega premoženja; teh pa je ravno med našimi rojaki bore malo. Sicer ni ravno potreba — ako se ustanovi vseučilišče — da bi se profesure izročale le možem, ki so že poslovali na kakem vseučilišči. Najbližji primeri za to imamo pri zagrebškem in praškem češkem vseučilišči, kjer so se za profesorje na pravoslovno fakulteto jemali sloveči pravniki iz advokatskega, sodnega in upravnega stanu, na modroslovno fakulteto pa znanstveno izomikani profesorji srednjih šol. Vendar pa je zavodu le na korist, ako se zanj pridobi tudi učenjakov, ki so že predavali na vseučiliščih. — Ko so bili v splošnji razpravi o deželnem proračunu poslanci gg. eksc.

baron Schwegel, Povše in Kalan mimogrede označili svoje in svojih somišljenikov stališče tudi glede vseučilišča, je v podrobni razpravi k navedenim resolucijam posebej izpregovoril poslanec g. dr. Majaron, da je utemeljeval naslednje svoje izpreminjevalne, tudi dopolnjujoče predloge: »Visoki deželni zbor skleni: a) Deželnemu odboru se naroča: Visoki c. kr. vladi sporočiti, da je dežela kranjska pripravljena k ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani prispevati znesek 250.000 gld., koji se izplača takoj, ko bode ustavnim potom zagotovljena ustanovitev vseučilišča. V ta namen porabi naj se pred vsem 50.000 gld. iz posebnega rezervnega fonda, kateri naložiti je bilo deželnemu odboru naročeno v seji dne 3. marcija 1897 iz prebitkov samostojne naklade na žganje, v kolikor presegajo znesek, ki je bil za leto 1897. proračunjen; potem pa iz letnih prispevkov po 20.000 gld., ki naj se postavljajo v proračune let 1899.—1908. Znesek 50.000 gld. naloži se takoj, letni prispevki po 20.000 gld. pa naj se nalagajo sproti obrestonosno. Narastle obresti porabijo naj se svojedobno za ustanove slušateljem ljubljanskega vseučilišča. Ko bi, predno bode naloženih vseh 250.000 gld., bilo učeji upravi potreba izplačati to svoto, pooblašča se deželni odbor, da se ne dotakne obrestij, najeti posojilo v onem znesku, ki ga bode za dopolnitev svote 250.000 gld. potreba. Fond, ki se tako zalaga, imenuje naj se »Cesarja Frana Josipa I. vseučiliški fond«. b) Ob jednom se naroča deželnemu odboru izposlovati svoječasno Najvišje dovoljenje, da se bode vseučilišče smelo imenova »Cesarja Frana Josipa I. vseučilišče«. c) Deželnemu odboru se naroča, razpisati za pripadnike slovenske narodnosti, ki bi imeli voljo habilitovati se na modroslovnej ali pravoslovnej fakulteti kacega avstrijskega vseučilišča za privatne docente, dvoje ustanov po 800 gld. na leto z izrečnim dostavkom, da se bodo reflektantje za ti ustanovi morali zavezati, da sprejmó, ako se bode na-nje reflektovalo, profesorska mesta na vseučilišči, ki se ima ustanoviti v Ljubljani.« — Proti tem predlogom je posl. eksc. baron Schwegel izražal formalen pomislek, poročevalec finančnega odseka g. Ivan Hribar pa jih je toplo podpiral. Bili so pa z vsemi slovenskimi glasovi vzprejeti ob »burnem odobravanji in ploskanji v središču, na levi in na galeriji.«

(Dalje prihodnjič.)

— (Naredbi o rabi deželnih jezikov pri oblastvih na Češkem in Moravskem.) Naredba ministrov notranjih del pravosodja, financ, trgovine in poljedelstva z dne 24. februvarija 1898, razglašena v dne 5. marcija 1898 izdanem V. kosu dež. zak. za Češko pod št. 16, se glasi: Pridržujoč si zakonito uravnava, izdajo se začasno za sodna in državnopravdniška oblastva, kakor tudi za ona oblastva kraljestva češkega, ki so podrejena ministerstvu notranjih del, finance, trgovine in poljedelstva, naslednji predpisi: § 1. Rešila in odločbe, ki se na ustne prošnje ali pismene vloge strank izdajo, je odpravljati v onem deželnem jeziku, v katerem se je ustna prošnja podala ali v katerem je vloga sestavljena. — § 2. Zapisniške izjave je zapisati v onem deželnem jeziku, v katerem se je izjava podala. — § 3. Listinam ali drugim spisom, ki so sestavljeni v jednom obeh deželnih jezikov in se predložé kot priloge, dokazila ali v kakoršnokoli uradno vpo-

rabo, ni treba prevoda. — § 4. Oblastvene odpravke, kateri se ne izdajo na prošnjo strank ali ne osebam, katere spravijo stvar pred oblastvo, izdati je v onem deželnem jeziku, katerega govori oseba, na koje ime se izda odpravek. Ako ta jezik ni znan ali ako ni deželni jezik, tedaj je rabiti oni deželni jezik, o katerem je po kakovosti slučaja, kakor posebno po bivališču stranke sklepati, da ga stranka razume. — § 5. Določbe §§ 1.—4. veljajo tudi za občine in samoupravne organe kraljestva češkega v onih stvareh, v katerih jih je smatrati kot stranke. — § 6. Izpovedi prič je zapisati v onem deželnem jeziku, v katerem so podane. — § 7. Uradni in službeni jezik oblastev, na koja se ta naredba razteza, je oni deželni jezik, katerega prizna po izidu vsakokratnega ljudskega štetja prisotno prebivalstvo njihovega uradnega okraja občevalnim jezikom. V jezikovno mešanih uradnih okrajih je rabiti oba deželna jezika enakomerno. Jezikovno mešani uradni okraji po smislu zadnjega odstavka so: *a)* uradni okraji onih oblastev in organov, kojih uradni okraj obsega le jedno ali več občin, ako vsaj v jedni občini uradnega okraja najmanj četrtnina prisotnega prebivalstva po izidu zadnjega ljudskega štetja prizna drugi deželni jezik občevalnim jezikom; *b)* uradni okraji onih oblastev, kojih uradni okraj obsega cel sodni okraj, ako ima vsaj petina občin sodnega okraja prebivalstvo, priznavajoče drugi deželni jezik, ali ako je v meri, pod *a)* označeni jezikovno mešana; *c)* uradni okraji onih oblastev, kojih uradni okraj obsega več sodnih okrajev, ako le jeden sodni okraj govori drugi jezik ali ako ga je v smislu določbe pod *b)* smatrati jezikovno mešanim; *d)* uradni okraji oblastev, postavljenih za deželno stolno mesto Prago. — § 8. Kolikor za uradna dejanja, rešujoča ali odločujoča kako ustno prošnjo ali vlogo, ni posebnih določil v ti naredbi, tedaj morajo oblastva v takih uradnih dejanjih upotrebljati svoj lastni uradni jezik; v jezikovno mešanih uradnih okrajih je rabiti uradni jezik vložene prošnje. Pri uradnih dejanjih, ki se ne prično na prošnjo strank, rabiti je oblastvom svoj lastni uradni jezik, kolikor kakovost predmeta ne zahteva rabiti drugi deželni jezik; v jezikovno mešanih uradnih okrajih pa je rabiti vedno oni uradni jezik, ki je primeren kakovosti predmeta. Ako je radi rešitve v odstavku 1 in 2 označenih stvari treba dopisovati drugim cesarskim, ne vojaškim oblastvom v deželi, veljajo tudi za to dopisovanje določbe odstavka 1. oziroma 2. Za dopisovanje z oblastvi zunaj dežele in z osrednjimi oblastvi ostanejo dose-danji predpisi v veljavi. — § 9. Vse uradne razglase, ki so določeni za obče znanje v deželi, izdati je v obeh deželnih jezikih. Uradne, le za posamezne okraje ali občine določene razglase izdati je v deželnem jeziku, ki je navaden v dotičnih okrajih ali občinah. — § 10. Ako je pri kaki stvari deležnih več strank, katere rabijo v svojih ustnih prošnjah ali vlogah različni deželni jezik, odpraviti je oblastvom rešilo ali odločbo v obeh deželnih jezikih, ako se stranke ne sporazumejo, da se odprava zvrši le v jednom obeh deželnih jezikov. Pri uradnih dejanjih v svrhu rešitve ali odločitve stvari, koja se vrše sodelovanjem strank, je rabiti uradni jezik dotičnega oblastva, kolikor ta naredba kaj drugega ne določa; v jezikovno mešanih uradnih okrajih je rabiti oba jezika, ako se stranke drugače ne sporazumejo. — § 11. V kazensko-

sodnih stvareh je obtožnico, kakor tudi sploh predloge, razsodbe in uradna dejanja, zadevajoče obdolženca, sestaviti v onem deželnem jeziku, katerega obdolženec rabi. V tem jeziku je tudi vršiti glavno razpravo in morata v istem zlasti državni pravdnik in zagovornik govoriti, kakor je tudi v njem razglašati odločbe in sklepe. Določbe prejšnjega odstavka smeti je le toliko neizvedljive ali če obdolženec zahteva rabo drugega deželnega jezika. Na glavnih razpravah proti več obdolžencem, kateri ne govore istega deželnega jezika, razpravljati je v onem deželnem jeziku, o katerem smatra sodišče, da je primernejši namenu glavne razprave. Vselej pa je izpovedi obdolžencev in prič (§ 6.) zapisati v deželnem jeziku, v katerem izpovedo, in odločbe ter sklepe vsakemu obdolžencu v tem jeziku razglasiti in na zahtevanje odpraviti. — § 12. V civilnih pravnih sporih je pisati zapisnik o ustni razpravi v uradnem jeziku sodišča, v jezikovno mešanih sodnih okrajih (§ 7. *lit. b*) pa, ako nista obe stranki rabili drugega deželnega jezika, v jeziku prve vloge (tožbe, prošnje). Izpovedi prič, zvedencev in strank, ki se zaslišijo radi dokazovanja, pa je poistiniti v zapisniku vedno v deželnem jeziku, v katerem so te osebe izpovedale se. Isto velja glede govorov strank in glede izjav, podanih na ustnih razpravah, kolikor ne podaje zapisnik samo posnetka vsebine ustnega govora stranke. Sodišče mora rabiti na ustni razpravi jezik, v katerem razpravljajo stranke. Ako rabijo stranke na ustni razpravi različni deželni jezik, rabiti je sodišču, ako treba, oba deželna jezika. Vse izjave sodnika je, naj-si jih poda v katerem jeziku koli, zapisati po odstavku 1. v jeziku razpravnega zapisnika. — § 13. Vpis v javne knjige (deželno desko, v rudarsko, zemljiško in vodno knjigo, v depozitne knjige itd.), potem v trgovinske, zadrúžne in druge javne registre je zvršiti v jeziku ustne ali pismene prošnje, oziroma odloka, na podlogi katerega se zvršé. V istem jeziku je na listinah pripisati vknjižbene pristavke. Pri posnetkih iz teh knjig in registrov je pridržati jezik vpisa. Ako jezik ustne ali pismene prošnje ni uradni jezik oblasti, kateremu je zvršiti vpis, tedaj je dodati vpisu prevod v dotičnem uradnem jeziku. V tem slučaju je pri odpravkih posnetkov iz omenjenih knjig in registrov na prošnjo stranke uvaževati tudi te prevode. — § 14. Pri vseh cesarskih blagajnicah in uradih v kraljestvu češkem, katerim je upravljati z denarjem, ostanejo glede spisovanja blagajničnih dnevnikov, izkazov in vseh drugih blagajničnih primočkov, katere vpørablja osrednji organi, izvršujoč kontrolo ali sestavljajoč perijodične izkaze, obstoječi jezikovni predpisi v veljavi. Isto velja za notranje službovanje in opravljanje poštne in telegrafske službe in za erarične, osrednjemu vodstvu neposredno podrejene industrijske zavode, kakor tudi za medsebojno občevanje zadevnih uradov in organov. Za neerarične poštne urade s širšim poslovnim obsegom veljajo določbe tega ukaza po možnosti. — § 15. Občevanje oblastev s samoupravnimi organi se ravna po poslovnem jeziku, katerega poslednji rabijo. — § 16. Veljava službenega jezika vojaških oblastev in žendarmstva za občevanje ž njimi in za njih službene zahteve, ni s to naredbo nikakor prizadeta. — § 17. Glede jezikovne sposobnosti uradnikov morajo oblasti natančno paziti na temeljne določbe

te naredbe in tako oddajati posamezna službena mesta le po dejanski potrebi. Vsakemu uradniku bo torej trebalo toliko jezikovnih vednostij, kolikor bo res zahtevalo službovanje pri oblastvu, kjer je nameščen. Po tem se je ravnati že pri razpisu službe. — § 18. Ta naredba zadobi moč s 15. marcijem 1898; z istim dnem izgubé moč ministerska naredba z dne 5. aprila 1897, drž. zak. št. 12 glede rabe deželnih jezikov pri oblastvih kraljestva češkega, potem ministerska naredba z dne 5. aprila 1897, drž. zak. št. 13 glede jezikovne sposobnosti uradnikov, nameščenih pri oblastvih kraljestva češkega in vse prejšnje določbe, nasprotujoče sedanjim predpisom. — Naredba ministrov notranjih del pravosodja, financ, trgovine in poljedelstva z dne 24. februarja 1898, razglašena v dne 5. marcija 1898 izdanem V. kosu dež. zak. za Moravsko pod št. 19 se glasi: Pridržujoč si (etc.) oblastva mejne grofije moravske (etc.) sledeči predpisi: [§§ 1—6 kakor za Češko.] — § 7. Oblastvom je jezik ustne prošnje ali vloge, s katero prične stranka stvar, rabiti pri vseh uradnih dejanjih, rešujočih ali odločujočih to stvar, razun pri posvetovanji. Pri uradnih dejanjih, ki se ne pričnó na prošnjo strank, pač pa naj stranke dovedo v sporazumljenje, vporabiti je deželni jezik, ki je primeren kakovosti predmeta. [Dalje § 8 odst. 3 in 4 za Češko.] — § 8—10 incl. [glej za Češko §§ 9—11 incl.] — § 11. V civilnih pravnih sporih je pisati zapisnik o ustni razpravi v jeziku, v katerem se razpravlja; če pa stranke ne rabijo jednega in istega deželnega jezika, v jeziku prve vloge (tožbe, prošnje). [Dalje § 12 za Češko 2.] Isto velja za govore strank in za izjave, podane na ustnih razpravah. Ako pa podaja zapisnik le posnetek vsebine ustnega strankinega govora, tedaj ga je pisati pri strankah, ki na ustni razpravi rabijo različne deželne jezike, v jeziku, na kojega so se te zedinile, ako treba, tudi v obeh jezikih. [Dalje glej § 12 za Češko odst. 4, 5, 6.] — § 12. [glej § 13 za Češko, odst. 3, 4 odpadeta.] — § 13. [glej § 14 za Češko.] — § 14—16 incl. [glej §§ 15—17 incl. za Češko, odpade 2 odst. § 17.] — § 17. Ta naredba zadobi moč s 15. marcijem 1898; z istim dnem izgubé moč ministerska naredba z dne 22. aprila 1897, dež. zak. št. 29 glede [00] mejne grofije moravske, zatem ministerska naredba z dne 22. aprila 1897, dež. zak. št. 30 glede [00] pri oblastvih mejne grofije moravske etc.

— (»Novi sodni pravilnik za grajanske stvari v uredovnem slovenskem prevodu.«) Pod tem zaglavjem je priobčila tržaška »Edinost« v št. 27 in naslednjih celo jezikovno razpravo, nekaj »pro foro externo«, nekaj »pro foro interno«, to namreč za nas, slovenske pravnike. Veleuvaževani pisatelj, ki se že od nekdanj trudi, da bi jezik pravnikov slovenskih »očistil peg« in »opilil gladko mu rujo«, spominja nas tudi tukaj premnogih spak, katere nam, dejali bi, minuto na minuto uhajajo iz peresa, ne da bi se jih zavedali. Popačeni jezik pa se najmanj podá v sodnih dvoranah za časov »talarja in bareta«. Žal, da je, kakor kažejo najnovejše tiskovine, menda uprav v uradni slovenščini — vse dovoljeno. Dovoljeno pa je tudi, zametati takšno slutvo-slovenščino, a je nadomeščati z narodnim in književnim jezikom. Za istim teži tudi navedena razprava moža, zajedno pravnika in jezikoslovca. Samo, da tu in tam prekorenito za tisto naše uho, ki je, kakor

pravi sam g. pisatelj, jedina slovnica, kateri se klanjamo (namreč kolikor toliko mi pravniki, ne pa strogi jezikoslovci ali krpucatelji uradnih obrazcev)! Naj torej »Slov. Pravnik« ponatisne iz »Edinosti« vso zanimivo razpravo, da se iz nje prenese v naša uradna in izvenuradna peresa vsaj tisto, kar je gotovo dobro in pravo, premisli pa vse :

Ko smo prinesli pred meseci na tem le mestu nekoliko črtic o slovenskem prevodu sodnega pravilnika za grajanske pravne stvari, izšedšega iz peresa dičnega odvetnika g. Lj. dr. Filipiča, izrazili smo slutnjo, da ne bomo prav veseli uredovnega prevoda istega zakona. Početkom bežečega leta dobili smo uredovni slovenski prevod zakona od 10. avgusta 1895. leta, št. 110 in od 10. avgusta 1895. leta, št. 111 drž. zak. in pregledavši ju prepričali smo se, da ni bila neutemeljena naša slutnja. Prevod teh zakonov, do duše, ni slab, on odgovarja prav dobro nemškemu izvorniku, mirnoj vestjo ga smatramo prav lahko dobrim; bodimo pa odkritosrčni: dan danes, ko imamo pred seboj raznih prevodov v vseh jezikih, navadnih v zemljah in deželah, zastopanih v državnem zboru na Dunaji, ko razpolagamo uže precej dobrim hrvaškim in češkim in prav dôbrim poljskim in ruskim prevodom, bil bi uredovni naš prevod prav lahko ne samo prav dober, nego tudi izvršten. Izvršten pa ni, povit je preveč v nemško, preveč v starikovo slovenščino in zaostaja v tem oziru daleč za dr. Filipičevim prevodom, da-si ni jezikovno povsem dovršen niti le-ta.

V književnem našem jeziku nahajamo marsikak jezikosloven nedostatek in ker se je vrinolo nekoliko teh nedostatkoy tudi v navedeni prevod, napisali smo nezlomišljeno te vrstice, ne bi li pripomogli s tem vsaj kolikor toliko čistoči divnega našega jezika.

Uredovni ta prevod ima pa tudi marsikaj dobrega, marsikaj odličnega, on hrani v sebi mnogo suhega zlata. Ne samo, da rabi v njem prav pravilno *a)* kedar in tedaj, n. pr.: določila §§ 61. in 62. so uporabna tudi tedaj, kedar se v pravni stvari oglasi pravni lek; *b)* tako in kakor, n. pr.: v tožbi navedena vrednost spornega predmeta obvezna glede na pristojnost tako za sodnika, kakor za nasprotnika; *c)* toliko in kolikor, česar pogrešamo navadno v vseh naših vestnikih, nego v njem nahajamo jasno in končno določenih vse polno pravnih izrazev n. pr. razprava za verhandlung, obravnava za abhandlung, pravna stvar za rechtsache (ne pa: zadeva, ker zadeva znači le hindernis), sporna stvar za streitsache (ne pa: prepirna, ker prepirna znači le zänkisch), pravna pomoč za rechtshilfe, za-prosba za ersuchschreiben, trgovinska stvar za handelssache, spor za streit (a ne prepir, ker prepir znači le zank), podsôdnost za gerichtstand, hibe na živini za viehmängel (a ne: živinske hibe, kar znači le viehhische mängel) nadarbina za präbende, in škoda je, da ni prisvojena še druga hrvaška beseda poverbina za fidejkomis, sospornik (staroslovenski СЖПЪРЬЦЬ in od tega priimek Pèrèc, Pirc, Pirec) za Streitgenosse, pravni posel za rechtsgeschäft itd. Prav pravilno slove v njem rodivnik množine ženskega spola z vmetnotim *e*, n. pr. več stranek, podjeteb, dražeb, pogodeb, sodeb, naredeb itd.

Najlepše od vsega je pa, da rabi g. slovenivcu prav pravilno divni naš glagol in da se je otresel povsem

a) tako zvanega, oči in ušesa žalečega očkanja in ečkanja, rekše vpotrebljavanja prislovnega deležja na oč in eč n. pr. ozirajoč, gledeč namesti onega na aje in e, n. pr. oziraje, glede. Tudi on se je uveril, da hrvaško-poljsko to deležje na oč in eč ni dan danes v slovenščini prav nič drugzega, nego pravi pravcati prilog. Tako slovel bi n. pr. slovenskega kakega lista stavek: »Opirajoč se na pravna načela, ozirajoč se na zakonite določbe in uvažujoč vse v ti prepirni zadevi med strankama obstoječe okolstave, izreče sodnik svojo razsodbo« v omenjenem prevodu po prilici tako-le: »opirajoč se na pravna načela, oziraje se na zakonite določbe in uvaživši vse razmere, nastale v pravni ti stvari med obema strankama, izrekel je sodnik svojo razsodbo«. — Isto tako očistil se je g. slovenivec, — in bodi mu za to javna zahvala;

b) še gršega bomkanja, rekše vpotrebljevanja dovršnika s pomožnikom biti v izražanje bodočnosti. Tujepasna ta golazen kvari nam še vedno našo knjigo, celo knjige izdane v minolem letu Maticoj Slovenskoj v Ljubljani in društvom sv. Mohorja v Celovci in nas oddaljuje v tem oziru prav po nepotrebnem od priprostega našega naroda in od vseh drugih slovanskih plemen. Dobro znani jezikoslovec dokazuje sicer še vedno vernim svojim bravcem na platnicah svojega »Cvetja z vrtov sv. Frančiška«, da ima dovršni glagol tudi pomen sedanjosti, a ta dokaz ne posreči se mu nikdar; zaman mu ves trud njegov. (Dovršni glagol ima sicer obliko sedanjika, ali ta navidezni sedanjik nosi v sebi pomen bodočnosti. Dovršni sedanjik, tako pravi slavjanski naš Martin Matvejevič Hostnik, je bodočnik; to je občaslovanska posebnost, to je posebnost tudi ogromne večine slovenskega naroda. Dovršni glagol ne more imeti po naravi svoji pomena sedanjosti. Ker izraža torej uže po naravi svoji bodočnik, ni mu treba v izražanje bodočnosti prav nikdar in prav nikder pomočnika biti. — Bomkanje v naši knjigi ni naravno; ona nima korenov v slovenščini in ker jih nima, zamrzavalo bo tudi v naši knjigi čedalje bolj in bolj, dokler ne zamrzne v njej na vekomaj.) Njemu se ne čudimo, da hoče razrešiti nerazrešeni problem o perpetuum mobile, ker on, odšelnik, vglobil se je v samostanski svoji celici pregloboko v knjige, ne vedno zanesljive, oddaljši se preveč od žive govornice vseh slovanskih plemen. Stopi naj v svet med beneške, brkinske in ogrske priproste naše kajkavce, med priproste čakavce, štokavce, cokavce, čokavce, ščokavce in čtokavce, med njimi naj preživi vsaj nekoliko tednov in kmalu se prepriča, kako slone na morskih penah vsi odnosni njegovi nauki in tedaj uvidi tudi sam, da sta prava pravcata bodočnika oba glagola, njim samim navedena v poslednjem snopiči omenjenega »Cvetja«: »jaz se spovem, duhovni oče in se obdolžim, da sem grešil«, o katerih misli, da služita tu v sedanjem pomeni, ker treba ju je prevesti na nemško tako-le: »ich werde, ehrwürdiger vater, nun beichten und mich beschuldigen, dass itd. Izgovoriši besede: »Jaz se spovem, duhovni oče« je grešnik duhovniku le naznanil, da se spove, ali da govorimo po ljubljanski, da se bo spovedal; saj tako, namreč:

»Zdaj se bom spovedal, duhovni oče, da sem grešil z mislimi, besedami in dejanjem« itd., učili so nas molitvico pred spovedjo, pol veka temu nazaj, skoro vsi naši duhovniki. Le za časa, dokler pravi grešnik svoje grehe duhovniku, se on spovedava, duhovnik pa, ki ga poslušá, spovedava. Na svojem mestu stoji torej v tej molitvici navedeni dovršnik: »se spovem«, seveda ne v pomenu sedanjosti, nego v pomenu bodočnosti. Takó nam pravi naše uho, ki je prav jedina slovnica, kateri se klanjamo. To isto stoji glede glagola priporončô (ΠΡΗΠΟΡΑΥΑ) v brižinskem rokopisu, na kateri se menda preveč opira prečastiti gospod pisatelj; le misliti se je treba ta glagol v sestavu celega stavka, n. pr.: »vlegši se priporočim svojo dušo« in vsak naš človek prevede ga potem na nemški jezik tako-le: »niedergelegt werde ich meinen geist anvertrauen«.

Kaplja vdolbla je kamen le večkratnim padenjem in istotako izgine iz naše knjige neslovansko bomkanje le po večkratnem pozavanji, naj se otesó dični naši pisatelji tuje knjige in naj se oklenó slovanščine, v katerih počivajo najgloblje korenike naše krepkoče. Ker straši po slovenskih knjigah in po kranjskih naših vestnikih sem tertja še vedno nepravilno upotrebljanje našega glagola, ne bo škodilo, ako ponovimo na tem mestu še enkrat slovanske resnice: »mislimo, govorimo in pišimo naravno«. (V tem smislu obnaroduje dan danes v »Primorskem Listu« odlični naš pisatelj, monsignor Andrej Josipović Masušić, najboljši poznavatelj našega glagola, velezanimiv, nepreplačežen članek naslovom: »Hovder, hovder«. Jezikoslovni ta sestavek pročitaj, prouči ga do jedra vsak naših pisateljev in gotovo bo hvaležen za-nj prečastitemu g. pisatelju vse žive svoje dni.) Držeči se tega načela pripovedujemo torej občeslovanskim načinom,

a) v minolniku, kar se je vršilo ali ovršilo, in sicer z minolnim ponavljalnikom, nedovršnikom ali dovršnikom, vselej pa v spremstvu pomožnika biti, n. pr. »v starih časih so koševali v Loki; letos so kosili na Mlaki, jeseni so pa pokosili unuko v Moščevčici;

b) v sedanjiku, kar se sedaj vrši in sicer izključno samo z nedovršnikom n. pr. »Kosec kosi v Leniščah«;

c) v bodočniku pa, kar se bo vršilo, ali kar se ovrši in sicer ali *a)* z nedovršnikom v spremstvu pomožnega glagola biti, n. pr. »drugi teden bodo kosili« na Bregu, ali pa *b)* z dovršnikom brez pomožnika biti, n. pr. »v sredo pokose otavo v Senčicah«.

(Dalje prihodnjič.)

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 17 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.